

Цитування:

Масло В. М. Сучасний джаз як основа нової естрадної естетики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 486–490.

Масло В'ячеслав Миколайович, аспірант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0009-0006-1821-9862>
dmz2124.vmaslo@dakkkim.edu.ua

Maslo V. (2025). Modern Jazz as the Basis of a New Pop Aesthetics. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 486–490 [in Ukrainian].

СУЧАСНИЙ ДЖАЗ ЯК ОСНОВА НОВОЇ ЕСТРАДНОЇ ЕСТЕТИКИ

Мета статті – виявлення ролі сучасного джазу як провідного чинника у формуванні нової естрадної естетики, яка відображає зміну художніх орієнтирів, стилістичних пріоритетів та засобів музичної виразності в актуальних формах естрадного мистецтва. **Методологія дослідження.** Міждисциплінарність дослідження проявляється у поєднанні методологічних підходів та аналітичних інструментів з кількох суміжних галузей знань: мистецтвознавства та музикознавства – у аналізі стилістики, форми, гармонійної мови, імпровізаційних прийомів сучасного джазу тощо; культурології – у розгляді сучасного джазу як культурного феномена, носія нових естетичних стратегій. Застосовано комплексний підхід, який включає методи порівняльного аналізу, стилістичного та жанрового узагальнення, історико-культурного аналізу. **Наукова новизна** дослідження полягає в спробі концептуалізації сучасного джазу не лише як жанру, а як платформи для переосмислення естетичних засад естрадної творчості в умовах постмодерного культурного простору. **Висновки.** У ХХІ столітті джаз трансформувався з елітарного жанру в відкритий стильовий простір, що активно взаємодіє з поп-музикою, електронікою, хіп-хопом, R&B та фольклором. На естраді він став лабораторією для експериментів зі звуком, ритмом і формою. Особливу роль у цьому процесі відіграє ню-джаз – міжжанрове явище, що поєднує складність джазової гармонії з ритмами й естетикою цифрової епохи. Ню-джаз, як один з провідних різновидів сучасного джазу, репрезентує філософію відкритості та імпровізаційності, трансформуючи класичні патерни в електронний контекст. Завдяки ню-джазу джазове мислення проникло в масову культуру – від TikTok до фестивалів, від клубних виступів до телевізійних шоу. На естраді нео-джазові риси стають маркерами нової музичної якості. Застосування джазових технік, таких як складна гармонія, свінгова ритміка та вокальна імпровізація, що, зокрема, свідчить про високу музичну майстерність сучасних виконавців.

Ключові слова: сучасний джаз, ню-джаз, імпровізація, естрада, естетика.

Maslo Vyacheslav, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management
Modern Jazz as the Basis of a New Pop Aesthetics

The purpose of the article is to identify the role of modern jazz as a leading factor in the formation of a new pop aesthetics, which reflects the change in artistic guidelines, stylistic priorities and means of musical expression in current forms of pop art. **Research methodology.** The interdisciplinary nature of the research is manifested in the combination of methodological approaches and analytical tools from several related fields of knowledge: art history and musicology – in the analysis of stylistics, form, harmonic language, improvisational techniques of modern jazz; cultural studies – in the consideration of modern jazz as a cultural phenomenon, a carrier of new aesthetic strategies. A comprehensive approach was applied, which includes methods of comparative analysis, stylistic and genre generalisation, historical and cultural analysis. **The scientific novelty** of the study lies in the attempt to conceptualise modern jazz not only as a genre, but as a platform for rethinking the aesthetic principles of pop creativity in the conditions of the postmodern cultural space. **Conclusions.** In the 21st century, jazz has transformed from an elitist genre into an open stylistic space that actively interacts with pop music, electronics, hip-hop, R&B and folklore. On the stage, it has become a laboratory for experiments with sound, rhythm and form. A special role in this process is played by nu-jazz – an inter-genre phenomenon that combines the complexity of jazz harmony with the rhythms and aesthetics of the digital era. Nu-jazz, as one of the leading varieties of modern jazz, represents the philosophy of openness and improvisation, transforming classical patterns into an electronic context. Thanks to nu-jazz, jazz thinking has penetrated mass culture – from TikTok to festivals, from club performances to television shows. On the stage, neo-jazz features become markers of a new musical quality. The use of jazz techniques, such as complex harmony, swing rhythms, and vocal improvisation, which, in particular, indicates the high musical skill of modern performers.

Keywords: modern jazz, nu-jazz, improvisation, stage, aesthetics.

Актуальність теми дослідження. У культурному просторі ХХ–ХХІ століть дедалі виразніше простежується тенденція до жанрової інтеграції та стилістичної відкритості, що загалом характерно для постмодерної культури, яка «охоплює діяльність, події та явища, пов'язані з мистецтвом, архітектурою, гуманітарними та соціальними науками, починаючи з другої половини ХХ століття» [7, р. 248].

Естрадна музика поступово відходить від усталених канонів масової культури та звертається до більш складних форм, зокрема джазу – як джерела музичної виразності, свободи, інтелектуальної глибини та емоційної багатогранності. Саме джаз – із його імпровізаційною природою, гнучкою гармонією, ритмічною варіативністю – стає фундаментом формування нової естрадної естетики, яка поєднує доступність із витонченістю, простір із щільністю, традицію із новацією.

Крім того, стилі та жанри, які були створені протягом останніх років, швидко перетворилися на незліченну кількість інших піджанрів, унеможливаючи класифікацію кожного з них. Численні комбінації, суміші та злиття різних музичних елементів додають цим новим піджанрам ще більшої невизначеності [6]. У таких умовах особливої актуальності набуває аналіз сучасних джазових тенденцій у контексті популярної музики, коли межі між академічним, джазовим, електронним і поп-звучанням дедалі більше розмиваються. Зростання популярності нео-соулу, лоу-фай джазу, імпровізаційного вокалу в мейнстрімі, а також активна присутність джазових патернів у творчості артистів нової хвилі, потребують ґрунтового музикознавчого осмислення.

Отже, вивчення сучасного джазу як основи нової естрадної естетики є не лише актуальним, а й необхідним кроком до розуміння трансформацій музичної мови, сприйняття та функціонування музики у глобалізованому культурному середовищі, зокрема в нашій країні.

Аналіз досліджень і публікацій. Зарубіжні дослідники Р. О'Мілі, Б. Хейз, Ф. Дж. Гріффіна у праці «Розмова на околиці міста: нові джазові дослідження» [11] об'єднують колекцію «інтелектуальних імпровізацій» провідних учених щодо джазу. Ці оригінальні есе розглядають діяльність музикантів, кінематографістів, художників і поетів, пропонують нові погляди на історіографію джазу та підкреслюють політичні ставки в

викладі історії музики та оцінці її культурного значення у Сполучених Штатах і в усьому світі [11].

У дослідженні Р. Азвана-Афіка «Жанр нью-джазу: визначення його характеристик. Кейс-стаді: день джаги-джазіста та тіні *The Kilimanjaro Darkjazz Ensemble*» [6] аналізується становлення і розвиток піджанру нью-джазу як унікального музичного явища на стику джазу та електронної музики. Автор досліджує його естетичні та стилістичні особливості. Методологічну основу праці становить якісний аналіз літературних джерел, інтерв'ю з фахівцями у сфері музики та розгорнута транскрипційна аналітика двох композицій жанру. Особливу увагу приділено творчості «*The Kilimanjaro Darkjazz Ensemble*» як прикладу нью-джазової практики [6].

В українській науці джазу присвячено низку дисертаційних мистецтвознавчих досліджень.

Наприклад, робота В. Романко «Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації» [3] присвячена вивченню джазу як складової української музичної культури. Основні напрями дослідження: аналіз впливу джазу на формування культурного середовища України, зокрема його роль у розвитку естрадної музики та популярної культури; дослідження джазових елементів у творчості українських композиторів, таких як М. Скорик, Ж. Колодуб, В. Зубицький, О. Козаренко та І. Тараненко. Автор детально розглядає використання джазових засобів виразності в їхніх творах, підкреслюючи, що наявність джазових елементів не завжди робить твір джазовим за суттю. Окрема увага приділяється імпровізаційній природі джазу, вивченню специфіки джазової стилістики в контексті української музичної традиції [3].

О. Супрун у роботі «Мистецтво джазу як форма взаємодії музичних культур» [4] досліджує джаз як унікальне мистецьке явище, яке виникло на стику різних музичних традицій і продовжує розвиватися через постійну взаємодію культур [4].

У статті В. Годлевського «Фольклорно-джазові наративи трансформаційно-інтерпретаційної авторської концепції В. Годлевського у композиції «Інтродукція і Токата» [1] автор окреслює мету дослідження як конкретизацію фольклорно-джазових наративів у контексті трансформаційно-інтерпретаційної авторської концепції композиції «Інтродукція і Токата». Крім того, запропоновано алгоритм інтеграції новітніх

художніх засобів при поєднанні елементів фольклору та джазу, що розглядається як перспективна тенденція розвитку сучасного музичного мистецтва [1].

У публікації І. Цебрій та Є. Дудника «Образ джазу в українській естрадній музиці та естетичне значення в ній субкультур» [5] висвітлюється образ джазу в українській естрадній музиці, окреслюються основні субкультурні впливи – африканські, ірландсько-європейські традиції, український фольклор. Розглянуто характерні риси джазових композицій: симетричну структуру, змінний склад фраз (голос–інструмент), комбінації тембрової акустoeлектроніки та злиття з рок-музикою. Особливу увагу приділено творчості Л. Гольдштейна й І. Журомського, які переосмислювали фольклорні джерела в джазовому контексті. Відзначено вплив блюзу як основи стилістичного формування джазу й рок-музики, з акцентом на його соціальну тематику, мелодику та гармонію [5].

Я. Лензіон у статті «Джазове мистецтво і сучасна українська музична культура» [2] розглядає джаз як вагомий чинник формування нової естрадної естетики, зокрема в українському культурному просторі. Проаналізовано основні етапи становлення джазового мистецтва у світі, окреслено шляхи розвитку джазової традиції в Україні, а також досліджено особливості синтезу джазових елементів із сучасною поп-музикою. Окрема увага приділена ню-джазу як одному з провідних напрямів, що активно трансформує естрадне звучання у ХХІ столітті [2].

Мета статті - виявлення ролі сучасного джазу як провідного чинника у формуванні нової естрадної естетики, яка відображає зміну художніх орієнтирів, стилістичних пріоритетів та засобів музичної виразності в актуальних формах естрадного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У ХХІ столітті саме естрада стала демонстраційним майданчиком міжжанрового синтезу. Одним із найяскравіших феноменів сучасної естради є нео-джаз. Нині він вийшов за межі клубної сцени і дедалі активніше формує нову естетику поп-музики, саундтреків, рекламного саунду й навіть TikTok-трендів.

Сучасний джаз – це не просто оновлення джазу, а стильовий фреймворк, який поєднує: гармонічну складність (розширені акорди, модальна імпровізація); ритмічну свободу (поліритмія, нестандартні метричні структури); елементи інших жанрів, серед

яких: хіп-хоп, соул, R&B, електроніка. Це «...модерна, сучасна та новітня музична материка, що постійно потребує розвитку та видозміни у призмі імпровізованого контенту сьогодення та транскрипції в майбутній культурно-мистецький простір» [1, с. 238].

У центрі такого джазу – відкритість, кроскультурність, музикальність як акт діалогу, варіативність звучання, структурна невизначеність та експериментальний характер [6].

До яскравих представників сучасного джазу можна віднести виконавців, у творчості яких присутні певні особливості: Jacob Collier – багатопланові вокальні структури, складні аранжування, мікротональність; Hiatus Kaiyote – поєднання джазової свободи з нео-соулом і прогресивним R&B; Tom Misch – гітарно-фанковий підхід, який тяжіє до джазу та лоу-фай естетики; Snarky Puppy – інструментальний колектив, який модернізує джаз-ф'южн у естрадному форматі; Esperanza Spalding – поєднання джазу, академічної музики і поп-мелодики.

Нео-джазові тенденції поступово проникають і на українську естраду. Так, Джамала поєднує джазовий вокал із етнічними й поп-елементами, DaKooka, KOLA, А. Пивоваров використовують нестандартну ритміку та джазоподібні мелодії, Mol'far, Alexey Gorshkov та інші представники київської та львівської джаз-сцени активно експериментують із формами естради.

До популярних джазових патернів у сучасній естраді можна віднести такі особливості: гармонію – використання 9-, 11-, 13-акордів, часті модуляції та інтервалові зміщення; ритм – свінг, нечітка метричність, свідоме «запізнення» у вокальних лініях, поєднання живих ритм-секцій з електронними бітиками; мелодика – складна фразация, вокальна імпровізація, джазові фрази в куплетній формі.

Недарма «найбільший вплив на формування стилю джазової та рок-музики мав блюз. Завдяки своїй соціальній тематиці, виразним методам гри, характеристикам музичної форми (відповідальний склад змінних фраз у структурі: голос-інструмент), мелодії та гармонії...» [5].

Сучасний джаз суттєво вплинув на поп-естетику в таких аспектах: розмиття меж жанрів – пісні звучать і як джаз, і як R&B, але потрапляють у поп-чарти; зміна ролі вокалу – виконавець не просто виконує мелодію, а виступає імпровізатором; саундова естетика – м'який, іноді лоу-фай звук; концертна етика:

нео-джазові артисти повертають імпровізацію на сцену в естрадному контексті, що у результаті трансформує всю концертну естетику.

Основними концертними майданчиками для нео-джазу стали YouTube, Tiny Desk Concerts, COLORS Show. TikTok дивує неочікуваною популярністю фрагментів із джазовою ритмікою та скетом. Онлайн-спільноти створюють умови для нових форматів кооперації – джем у Zoom, «відкриті проекти» на SoundCloud.

Найбільш популярним різновидом сучасного джазу є ню-джаз (джазтроніка, Urban Jazz, Electronic Jazz, Future Jazz, Nu jazz). Це стиль, який трансформувалася класичні джазові патерни в умовах цифрової епохи, яка надала виконавцям «новий набір інструментів для формування звуку, щоб реконтекстуалізувати джаз у нервовому ХХІ столітті» [9].

Ню-джаз – це стиль електроніки, який демонструє імпровізацію та гармонічні концепції, типові для джазу. Він також відомий під назвами електро-джаз, електронний лаунж, джаз-хаус та ін. [8].

Такий синтез музики і технологій – не дивний. В епоху інформаційних технологій ми щодня бомбардуємося новими образами та звуками, джаз лише відображає це. Адже мистецтво не розвивається у вакуумі, а джаз завжди пристосовувався до технологічних, культурних і соціальних сил і формувався ними. Тим більше, що технології вже давно на службі у імпровізатора [9].

Ню-джаз не боїться експериментів, меж і міксів. В ньому застосовується електронна імпровізація – лайв-лупінг, семпли, ефекти, маніпуляції зі звуком у реальному часі, а також гібридна, коли наприклад, барабанщик «в живу» грає разом із діджеєм або ноутбуком.

Ню-джаз виник із комбінованих впливів гри на кіранській трубі Дж. Гассела та ритмів «четвертого світу», м'якого тону та використання атмосфери М. Девіса у «In a Silent Way», із перетину джазу та електроніки на початку 90-х років ХХ ст., зокрема тріп-хопу, дабу та повільного темпу. Серед ранніх виконавців ню-джазу Н.-П. Мольвер і Б. Весселтофт. Згодом у звучанні Nu Jazz з'явилися інші впливи [11].

Дослідники вважають, що піджанр є поєднанням джазу з елементами переважно танцювальних стилів, зокрема електроніки. Походить він із Сполучених Штатів, популяризується в основному в європейських країнах, таких як Норвегія та Нідерланди [6].

Великий вплив на Nu Jazz мав дзвінкий ембієнтний гітарний звук пост-року, але зараз це майже зникло. Проявилася пишна оркестровка вишуканого легкого прослуховування та екзотичного аранжування. Популярним є використання повторюваних мінімалістичних фраз, що походить не лише від композиторів-мінімалістів, а й від довгої історії європейського арт-року [10].

Деякі дослідники розрізняють сучасний джаз і ню-джаз: хоча між ню-джазом і сучасним джазом існують музичні відмінності, з точки зору поп-культури, більш очевидною різницею між ними є самосвідома «хіпстерська» позиція ню-джазу порівняно з більш емоційно серйозним підходом Contemporary Jazz [10].

Nu Jazz зараз широко поширився по всьому світу. При цьому концепція Nu Jazz можуть сильно відрізнятися від виконавця до артиста, що дає справжнє визначення щодо його форми та структури, специфічної джазової гармонії та теорії, а точні інструменти для цього піджанру ще належить визначити [6].

Отже, джазове мистецтво «пройшло великий шлях динамічного зростання, поступово змінюючи значення від розважальної музики до більш професійного виду мистецтва» [2]. Сучасний джаз – це не просто оновлений джаз, це – філософія відкритості, інтелектуальної гри зі звуком і жанрами. Він поступово змінює саму логіку естрадного звучання: слухач ХХІ століття не боїться складності, він її шукає. Естрада, натхненна джазом, стає майданчиком для мислення через музику.

Висновки. У ХХІ столітті джаз трансформувалася з елітарного жанру у відкритий стильовий простір, що активно взаємодіє з поп-музикою, електронікою, хіп-хопом, R&B та фольклором. Саме на естраді він набув нового дихання: сучасний джаз став лабораторією для експериментів зі звуком, ритмом і формою. Особливу роль у цьому процесі відіграє нео-джаз – міжжанрове явище, що поєднує складність джазової гармонії з актуальними ритмами й естетикою цифрової епохи.

Ню-джаз, як один із провідних різновидів сучасного джазу, репрезентує філософію відкритості, імпровізаційності та звукового пошуку. Він демонструє, як джазові принципи можуть бути втілені в електронному контексті, трансформуючи класичні патерни у новітній музичний досвід. Саме завдяки ню-джазу джазове мислення проникає в масову культуру

– від TikTok до фестивальних сцен, від клубних виступів до телевізійних шоу.

На естраді нео-джазові риси поступово стають маркерами нової музичної якості. Інтерпретація джазу відкриває потенціал для створення унікального звучання, в якому перехрестя культур стає не просто трендом, а художнім методом. Застосування джазових технік (як-то: складна гармонія, свінгова ритміка, вокальна імпровізація) стає ознакою високої музичної майстерності та естетичної зрілості сучасного артиста. Отже, сучасний джаз у його нео- та ню-форматах не тільки відображає культурні процеси доби, а й сам є інструментом їх формування. Він перетворює естраду на простір для діалогу, де музика – це вже не фон, а мова смислів, експериментів і нових ідентичностей.

Перспективи подальших досліджень проєктуються у площину вивчення інтеграції джазових елементів у сучасну поп-естраду, наприклад, як джазові прийоми (гармонія, фразування, синкопа) проявляються у масових естрадних форматах.

Література

1. Годлевський В. О. Фольклорно-джазові нарративи трансформаційно-інтерпретаційної авторської концепції Володимира Годлевського у композиції «Інтродукція і Токата». *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 3. С. 231–238.
2. Лензійон Я. Джазове мистецтво і сучасна українська музична культура. *Молодь і ринок*. 2017. № 3 (146). С. 177–181.
3. Романко В. І. Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації: автореф. дис... канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Київ, 2001. 32 с.
4. Супрун О. В. Мистецтво джазу як форма взаємодії музичних культур : дис. ... канд. мистецтвозн.: 26.00.01. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2011. 195 с.
5. Цебрій І., Дудник Є. Образ джазу в українській естрадній музиці та естетичне значення в ній субкультур. *Філософські обрії*. 2024. № 48. С. 70–80.
6. Azlan R., Azwan-Afiq R. The genre of nu jazz: defining its characteristics case study: day by jaga jazzist, and shadows by the kilimanjaro darkjazz ensemble / Raja Azwan-Afiq Raja Azlan. *Degree thesis*, Universiti Teknologi MARA, 2010. 210 p.
7. Gavran I., Stoian, S., Rohozha, M., Vilchynska, I., & Pletsan, K. Visual practices of human creation in postmodern culture. *Herança*. 2023. № 6(2). P. 245–254.
8. MasterClass. Music Guide: 4 Characteristics of Nu Jazz Music. URL: <https://www.masterclass.com/articles/nu-jazz-music-guide>

articles/nu-jazz-music-guide (дата звернення: 28.03.2025).

9. Nicholson S. Jazztronica: A Brief History of the Future of Jazz. URL: <https://jazztimes.com/features/profiles/jazztronica-a-brief-history-of-the-future-of-jazz/> (дата звернення: 18.04.2025).

10. Nu Jazz. URL: <https://www.jazzmusicarchives.com/subgenre/nu-jazz> (дата звернення: 15.04.2025).

11. O'Meally R., Hayes E. B., Griffin F. J., Uptown conversation: the new jazz studies. New York : Columbia University Press Collection, 2004. 460 p.

References

1. Hodlevskyi, V. O. (2024). Folklore-Jazz Narratives of the Transformational-Interpretative Author's Concept of Volodymyr Hodlevskyi in the Composition 'Introduction and Toccata'. *Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management*, 3, 231–238 [in Ukrainian].
2. Lenzion, Y. (2017). Jazz Art and Modern Ukrainian Musical Culture. *Youth and Market*, 3 (146), 177–181 [in Ukrainian].
3. Romanko, V. I. (2001). Jazz in the Musical Culture of Ukraine: Socio-Cultural and Musicological Interpretation. *Author's Abstract*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Suprun, O. V. (2011) The Art of Jazz as a Form of Interaction of Musical Cultures. *Candidate of Sciences' Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Tsebrii, I., & Dudnyk, E. (2024). The Image of Jazz in Ukrainian Pop Music and the Aesthetic Significance of Subcultures in It. *Philosophical Horizons*, 48, 70–80 [in Ukrainian].
6. Azwan-Afiq, R. (2010). The Genre of Nu Jazz: Defining its Characteristics Case Study: Day by Jaga Jazzist, and Shadows by the Kilimanjaro Darkjazz Ensemble. *Degree thesis*. Universiti Teknologi MARA [in English].
7. Gavran, I., Stoian, S., Rohozha, M., Vilchynska, I., & Pletsan, K. (2023). Visual Practices of Human Creation in Postmodern Culture. *Herança*, 6(2), 245–254 [in English].
8. MasterClass. (n.d.). Music Guide: 4 Characteristics of Nu Jazz Music. URL: <https://www.masterclass.com/articles/nu-jazz-music-guide> [in English].
9. Nicholson, S. (n.d.). Jazztronica: A Brief History of the Future of Jazz. Retrieved from <https://jazztimes.com/features/profiles/jazztronica-a-brief-history-of-the-future-of-jazz/> [in English].
10. Nu Jazz. (n.d.). Retrieved from <https://www.jazzmusicarchives.com/subgenre/nu-jazz> [in English].
11. O'Meally, R., Hayes, E. B., & Griffin, F. J. (2004). Uptown Conversation: The New Jazz Studies. New York [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.05.2025
Отримано після доопрацювання 05.06.2025
Прийнято до друку 12.06.2025